

5. *Загуменна В. В.* Адвокасі бібліотек: поняття, сутність, мета, завдання / В. В. Загуменна, С. І. Барабаш // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, травень 2009 р. — Київ : ДАКККІМ, 2009. — С. 77—80.
6. *Загуменна В. В.* Адвокація бібліотек: основні поняття та визначення / В. В. Загуменна // Інформаційна та виставкова діяльність в економічному та соціокультурному просторі України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. викладачів, аспірантів та студентів, 24—26 трав. 2011 р. — Київ : НАКККІМ, 2011. — С. 67—69.
7. *Загуменна В. В.* Адвокація: представлення інтересів бібліотек : посіб. для бібліотекарів за прогн. підвищення кваліфікації / Укр. бібл. асоц., Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв., Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінгов. центр для бібліотекарів. — Київ : Самміт-Книга, 2013. — 80 с.
8. *Загуменна В. В.* Адвокація: представлення інтересів бібліотек : посіб. для тренерів за прогн. підвищення кваліфікації / Укр. бібл. асоц., Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв., Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінгов. центр для бібліотекарів. — Київ : Самміт-Книга, 2012. — 60 с.
9. *Кучереносов В.* Ефективне управління та залучення додаткових ресурсів для бібліотек : посіб. для бібліотечних працівників / Владислав Кучереносов // Бібліоміст. — Режим доступу: http://ula.org.ua/bibliomist/images/documents/171/Library_management_Handbook.pdf. — Назва з екрана.
10. *Лисицкий А. В.* Из состояния "как сейчас" в состояние "как должно быть" (Библиотечная адвокация) / А. В. Лисицкий // Современная библиотека. — 2010. — № 3. — С. 10—17.
11. *Пашкова В. С.* Еволюція національних бібліотечних асоціацій (1876—2009) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук / Пашкова Валентина Степанівна ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ : [б. в.], 2010. — 40 с.
12. *Пугач Л. Ю.* Питання "advocacy" на сторінках наукових видань (2000—2015 pp.): історіографія дослідження / Л. Ю. Пугач // Молодий вчений. — 2016. — № 9. — С. 339—344.
13. *Розбудова* потужних бібліотечних асоціацій : навчальні матеріали для підвищення кваліфікації бібліотекарів / уклад.: Пашкова В. С., Сошинська Я. С.; Укр. бібл. асоц., Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти. — Київ : Самміт-Книга, 2012. — С. 109—120.
14. *Стратегія* розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року "Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України" (проект). — Режим доступу: http://ula.org.ua/images/documents/3181/Strategy_Text_07_2015_3.pdf. — Назва з екрана.
15. *Через* бібліотеки — до знань! : Програма адвокаційної діяльності Української бібліотечної асоціації. — Режим доступу: https://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/Programa_Ukrajinskoji_b_bl_otechnoji_asoc_ac_ji_UBA_z_advokas_.pdf. — Назва з екрана.

На основании научных исследований и изучения практического опыта библиотек раскрыта сущность библиотечной адвокации и смежных с ней понятий, рассмотрены основные подходы к ее определению; подчеркнута важность адвокационной деятельности для отечественных библиотек и определена роль Украинской библиотечной ассоциации (УБА) в этих процессах. Охарактеризованы программы УБА по адвокации "Через библиотеки — к знаниям"(2008) и "Действенная библиотека — успешная община!" (2016).

On the basis of scientific researches and study of practical experience of libraries essence of library advocacy and contiguous with it concepts is exposed, the basic going is considered near its determination; importance of advocacy activity is well-proven for the Ukrainian libraries and the role of the Ukrainian library association (ULA) is certain in these processes. It is described program ULA on advocacy "Through libraries — to knowledges"(2008) and the "Effective library is successful community!" (2016).

Надійшла до редакції 21 березня 2019 року

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Використання індексів УДК у класах 030/090

Клас 030 Універсальні довідкові видання використовуються для документів про енциклопедії, словники, лексикони, глосарії та інші універсальні довідкові видання загалом (їхню структуру, укладання, створення тощо). Наприклад:

030 Наукові засади та теоретико-методологічні принципи створення сучасних енциклопедій : колект. монографія

На практиці цей розділ застосовують для індексування універсальних довідкових видань через брак літератури про їх укладання, наприклад:

030 (477) Велика українська енциклопедія

У світі **клас 030** також використовують для класифікації універсальних довідкових видань. Зокрема, Національна й університетська бібліотека Загреба подає у своєму каталозі такі видання:

030 Європа та енциклопедія: культура та кодифікація

030(02.053.2) Большая иллюстрированная детская энциклопедия / [пер. и подгот. Т. Слишкович [и др.] ; ред. Л. Зозоли

030 Энциклопедия мирового формата / Весна Кукавица

030=111 The Cambridge encyclopedia / ed. by D. Crystal = Кембриджська енциклопедія / під ред. Д. Кристала

У каталозі Національної бібліотеки Республіки Молдова представлено такі видання:

030 Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия, 2007

030.3 Dicționar enciclopedic = Енциклопедичний словник

Найширше **розділ 030** використовують для побудови визначників форми документа.

У **розділі (03) Довідкові видання** та його підрозділах збираються довідкові видання універсального характеру або галузеві:

— **(031) Енциклопедії;**

— **(035) Довідники. Посібники** (довідники наукових і технічних даних, монографії зі спеціальних галузевих тем);

— **(036) Путівники. Довідники** (з практичною та описовою інформацією);

— **(038) Словники** (тлумачні, термінологічні, мовні спеціальні галузеві й науково-технічні).

Потрібно розрізняти визначники внутрішньої та зовнішньої форми документа. Визначники внутрішньої форми відображають його зміст (наприклад, історична форма, біографія у форматі коміксів тощо). Визначники зовнішньої форми характеризують тільки фізичні властивості документа (розмір, колір, матеріал тощо). Визначник внутрішньої форми слід розміщувати перед визначником зовнішньої форми, наприклад:

087.5(031) Як, звідки і чому : для мол. шк. віку : [пер. з англ.] / Барбара Тейлор, Стів Паркер, Аманда О'Нейл, Джекі Гефф Крістофер. (Серія "Для допитливих")

615.2/45(035) Довідник еквівалентності лікарських засобів. Спеціалізоване медичне видання для фахівців 908(477)(036) Ukraine : путівник

502/504(038)=111=161.2 Англійсько-український екологічний словник / упоряд. Ткачова Є. С.

Розділ 050 Серійні видання. Періодика використовується для повторюваних (серійних) видань журналів, щорічників, адресних книг, альманахів, календарів та інформації про них. Галузеві серійні видання класифікуються у відповідну галузь із використанням визначника форми (**050.8**), (**050.9**).

Розділ 050 поділяється на такі підрозділи:

— **050.8 Щорічники. Каталоги, адресні книги;**

— **050.9 Альманахи. Календарі.**

Розділ 050.8 призначений для класифікації документів про щорічники, каталоги та адресні книги, наприклад:

050.8(477-25) Жовті сторінки. Київ

Розділ 050.9 використовують для документів про альманахи та календарі, наприклад:

050.9(=581) Китайський календар на 150 років

Розділ 06 Організації загального типу призначений для класифікації загальної інформації про структуру та діяльність товариств, асоціацій, конгресів, фірм, наукових установ та організацій. У цьому розділі (окрім **069**) використовуються спеціальні визначники **06.01/05**, що описують: статут, вид діяльності, права та обов'язки, фінансові зобов'язання, органи управління, майно організацій тощо. Організації галузевого характеру класифікуються зі знаком відношення до індексу, що відображає відповідну сферу діяльності. Розділ складається з таких підрозділів:

— **061 Організації та інші типи об'єднань;**

— **069 Музеї. Виставки.**

Розглянемо їх докладніше. Підрозділ **061** містить інформацію про державні, урядові, національні й міжнародні організації та об'єднання, а також недержавні (громадські) організації, товариства, асоціації, конгреси та виставки. Повні або скорочені назви організацій (або інших типів об'єднань) розміщують в алфавітному порядку від А до Я (A/Z). Організації (або інші типи об'єднань), які виникли на основі узгоджень між юридичними особами двох країн, можна позначати за допомогою загальних визначників місця цих країн: (4/9) із деталізацією за допомогою спеціальних визначників (1-4/-6) або загального визначника (100) для кількох країн світу. Наприклад:

061.1ЄС:005.21](045) Свешніков С. М. Інноваційна політика Європейського Союзу

502.14:061(477)УЕА. Зелена хвиля незалежності. Українська екологічна асоціація "Зелений світ"

Підрозділ **069** охоплює інформацію про діяльність різноманітних музеїв загалом, їхню структуру, організацію та адміністрування, музеологію, а також про колекції та виставки. Наприклад:

069.4 Митківська Т. І. Комплексне обстеження музейних приміщень / Митківська Т. І., Комаренко О. І.

069.6(072) Зайченко О. К. Розвиток клієнторієнтованості музейної послуги : метод. посіб.

Музеї галузевого характеру належать до індексу **069** із додаванням відповідної галузі (через знак відношення), наприклад:

069.8:783.071](477)(055) Науково-інформаційний бюлетень № 7 Меморіального музею К. Г. Стеценка у с. Веприк

Розділ 08 Видання змішаного змісту. Збірники призначений для видань, які складаються з кількох творів в одному томі, збірнику чи серії. Вони не мають бути журнальними, газетними виданнями чи збірками праць окремих організацій.

Розділ 08 поділяється на такі підрозділи:

— **081 Збірники творів одного автора;**

— **082 Збірники творів різних авторів на різні теми;**

— **084 Збірники образотворчих, графічних документів. Альбоми;**

— **086 Збірники документів особливих форм;**

— **087 Документи певного призначення;**

— **088 Інші видання змішаного змісту.**

Підрозділ **081** використовується для збірників творів одного автора, які підрозділяються за ім'ям автора за допомогою А/Я (A/Z). Якщо збірники присвячені одній темі, то вони класифікуються за відповідною темою з приєднанням визначника форми (**081**), наприклад:

37.013(081) Захаренко О. А. Вибрані педагогічні твори

У підрозділі **082** відображаються збірники різних авторів різної тематики. Якщо тематика однакова, то такі збірники класифікуються за темою з приєднанням визначника форми (**082**), наприклад:

082.2(059) Тексти для роздумів : (альманах). У 5 т. Т. 1. Український Аспен Клуб

008(082) Як писати про культуру? : зб. есеїв і лекцій / Д. Бадьйор [та ін.].

Підрозділ **084** призначений для альбомів та збірників образотворчих і графічних документів, наприклад:

62.036(477)(083.82)(084) Стратійчук О. П'ятдесят офортів : альбом-каталог

Підрозділ **087** охоплює літературу для окремих категорій читачів (дитяча, молодіжна, популярна), наприклад:

087.5 Жива абетка : книга-гра

087.6 Мир вокруг нас. Невероятные факты : попул. изд.

Розділ 09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги використовується для рідкісних рукописів та книг, які мають певні особливості (оправа, ілюстрації, особливий матеріал виготовлення та ін.), що вирізняє їх серед інших видань. До підрозділів **09** належать як раритети, так і література про них, зокрема:

— **091 Рукописи;**

— **092 Ксилографічні книги** (книги, надруковані з дерев'яних друкарських форм);

— **093 Інкунабули** (видання, надруковані в Європі до 1500 року: оригінали, факсимільні копії з них, їхнє вивчення);

— **094 Інші цінні, незвичайні або рідкісні видання** (першодруки, колекційні видання);

— **095 Книги з незвичайними палітурками;**

— **096 Книги з незвичайними ілюстраціями або незвичайними використаними матеріалами;**

— **097 Книжкові знаки, що вказують на імена власників або походження книги** (екслібриси, монограми, печатки, клейма);

— **098 Різні види книг з певними особливостями** (заборонені, втрачені видання, книги з шифрами);

— **099 Інші види видань з незвичайними особливостями** (книги незвичайного формату, книги з автографами, книги, які належали історичним особам, та ін.).

Наприклад:

093:027.7](477.83)(083.82) Інкунабули (першодруки) Наукової бібліотеки Львівського університету : каталог

091(=14):[025.171:027.5.021(477-25)НБУ](043.3) Чернухін Є. К. Грецькі рукописи IV—XX ст. у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: кодикологічне дослідження : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 07.00.08 / Чернухін Євген Костянтинівич ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського.

*Марина Ахвердова,
старший науковий співробітник
відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України*

*Анна Діденко,
науковий співробітник відділу класифікаційних
систем Книжкової палати України*

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 025.5:004.77]:027.021(477.411)

Світлана Янюк,

молодший науковий співробітник
відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

База даних "Періодика" електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як джерело забезпечення інформаційних потреб освітян

Охарактеризовано змістове наповнення бази даних "Періодика" електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського; проаналізовано статистику її відвідування дистантними користувачами впродовж 2014—2018 рр.; окреслено перспективи подальших досліджень у цьому напрямі та надано пропозиції щодо вдосконалення бази даних.

Ключові слова: бібліографічні бази даних, інформаційні запити, електронний каталог, наукова періодика, дистантні користувачі, портал ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського

Постановка проблеми. Сучасний освітньо-науковий процес потребує інноваційної організації ресурсів бібліотек, активного впровадження інформаційно-ко-

мунікаційних технологій (ІКТ) в обслуговування. Бібліотеки мають не лише надавати необмежений доступ до вітчизняних і світових баз даних (БД) та здійсню-